

Blant legionærer

Av Fritz Meyer

Unter Legionären

Tilv.: Karl Holter har funnet seg en venn

Links: Karl Holter hat einen neuen Freund gefunden

Tilh.: Vanskelighetene er til for å overvinnes

Rechts: Schwierigkeiten zu werden

— Kald og blek lyste morgenrøden i horisonten. Snøen knirket for hvert skritt, frosten bet prykkende i ører og kinn, slik at vi snudde fort og mer akte enn gikk på den glatte, utgatte trappen ned til bunkeren. Ovnen trakk utmerket, og strålte ut en velgjørende varme.

Vi undte oss så vidt en sigarett, så dro vi av sted, Anton og jeg. Vi hadde bestemt oss for å besøke nordmennene. Snart kjentes det som om nesens vilde klebe seg igjen, men etter stadig gnidning vennet den seg også til denne frostdirrende vintermorgenen.

Etter en lang tur full av strabaser nådde vi landsbyen. Vinden pep ensformig og sur om de grå husene som stod der trøstesløse og tilsnødd, den samme ensformige melodi som den plystrer rundt de rød- og gulmalte husene med hvitmalte vinduskarmen heime i Norge. — Det var ikke liv å se.

Da hørte vi endelig sangen av en sag fra en sønderskutt stall, og da vi så etter, fant vi to legionærer som søgert for brennstoff, den ene var over førti år, den andre enda ikke fylt tyve. Da de ble tiltalt på norsk av en tysk korporal, lo de forbauset og viste oss veg. Snart stod vi i stuen til våpenforvalteren. Der ble vi hjertelig mottatt, og da den selvsamme byen dannet den umiddelbare interessefære for oss alle, gikk samtalen snart livlig. En av guttene la et par vedskier på varmen, som sprakk like helmekoselig som i en skihytte i de norske fjellene.

«Kjenner du Jonas Lie?» spurte våpenforvalteren.

«Mener du politimesteren?»

«Ja, han ligger i vårt avsnitt. Han er i øyeblikket fungerende bataljonsjef.»

«Jeg kjenner ham fra før.»

«Da skal du få snakke med ham i telefonen.»

«Utmerket.»

Slik gikk det til at jeg fikk snakke med Jonas Lie i telefonen. Imidlertid gikk tiden, plikten kalte oss tilbake, og vi ble enige om et snartlig gjensyn.

Etter 14 dagers forløp begav jeg meg på veg igjen. Været hadde i mellomtiden skiftet karakter, tøværet var satt inn og det rislet og sildret overalt. Når vårlommen i Norge slår i stykker vinterens siste skanser, hever det seg en mektig sang fra bergvannet, som lystig og overmodig bruser ned i dalen. Hvor mye anderledes var det ikke her. Dystert lå det vidstrakte landet her, gjennom tåkedisen så man en ensom bjerk sveie for vinden, og det grå vannet styrtet gurgelende over veg og sti.

Jeg fikk følge av en norsk underoffiser. Han var fra Kristiansand S og det var til å begynne med svært vanskelig spurt etter Hauptsturmführer Jonas Lie, og vi måtte passe oss så vi ikke på grunn av tåken fant på å rette spørsmålene våre til en eller annen russisk vaktpost. — Da vi skulde over en bakke, begynte underoffiseren å løpe lett sammenbøyd, og til slutt satte han av gårde i fullt sprang.

Det tok allerede til å mørkne, og tåken krøp tettere og tettere sammen om oss. I flere bunkere hadde vi forgyves spurt etter Hauptsturmführer Jonas Lie, og vi måtte passe oss så vi ikke på grunn av tåken fant på å rette spørsmålene våre til en eller annen russisk vaktpost. — Da vi skulde over en bakke, begynte underoffiseren å løpe lett sammenbøyd, og til slutt satte han av gårde i fullt sprang.

Jeg suste etter. Endelig nådde vi en løpegrav. A hoppe ned i var ikke tale om, da vi i så fall kom til å stå i vann til knærne. Så krøp vi videre på hender og føtter, graven hadde vi under oss. Til slutt forekom enden oss så langt borte og «Ivan» så snublende nær. Vi jumpet ned i. Vannet samlet seg med det samme om beina våre og vi ble helt gjennomvåte.

«Es geht alles vorüber...» tenkte jeg høyt melodisk og vasset videre. Noen minutter seinere stod vi i bunkeren til den norske politimester og fungerende bataljonsjef. I støvlene mine surklet vannet, kappen var tilsmurt med søle fra øverst til nederst og hendene var gråsvarte av leire. Før hadde jeg aldri hørt om et liknende ministerbesøk.

Vi snakket om ting som var nærliggende og som berørte oss alle. På veggen hang et stort portrett av Quisling. Lie hadde innrømmet dette en god plass. Vi snakket imidlertid ikke politikk disse timene, vi net meg heller de norske sigarettene som minister Lie spanderte. Plutselig begynte jeg å se meg omkring, for bak meg romsterte det mektig uten at jeg kunde oppdage noe.

«Deler De rom med en kamerat?»

Jonas Lie lo: «Nettopp, men med firbeinte. Det er bare et par rotter og mus som har søkt tilflukt her i bunkeren mot vårlommen. A dømmet etter deres munterhet, liker de seg meget godt her hos meg.»

Da disse dyrene er våre daglige følgesvenner, skjenket vi dem ikke noen nærmere oppmerksomhet, men fortsatte samtalen.

For kort tid siden hadde vi russerne på besøk, bemerket Lie. «Vi kastet dem imidlertid ut igjen. Skuespilleren og forfatteren Karl Holter var tilfeldigvis her nettopp da, jeg gav ham en maskinpistol i hånden og han holdt avsnittet sitt akkurat som oss andre.»

«Holter er ikke noen ungdom lenger?»

«Nei, han er 57 år gammel.»

— Stillhet.

Så fortalte Jonas Lie en episode som leilighetsvis inntraff i hans avsnitt. En av troppførerene hans lå og sov i bunkeren etter anstrengende tjeneste. Da våknet han plutselig ved at noen stod og rystet ham i skuldrene. Han brummet rasende over en slik forstyrrelse og snudde seg til den andre siden. Men han fikk ikke fred, plageåndene fortsatte. Da hopper han opp fra halmsekken. Og hva får han se? — To russere i full krigsmaling — overløpere.

Jeg tok til å fryse på de våte føttene, og derfor måtte jeg gjøre meg klar til oppbrudd.

Få dager seinere fikk jeg igjen anledning til å snakke med legionærer. Noen kamerater av meg og jeg hadde et ærend i Krasnoje-Sselo. Hva et sånt ærend i byen betydde for oss kan bare den forstå som i dagevis og ukevis har oppholdt seg i et lite «ubåtrom» — make til vårt. Et oppholdssted som var langt fra moderne innrettet — ensomt og gudsforlatt — nedgravd i en forsumpet jord, uten avveksling. Ikke finnes det et tre, ikke en liten busk som øyet kan fryde seg ved. Man ser aldri en make i svingende flukt, ikke engang en liten flaksende småfugl. Og øret hører aldri brusen fra havet eller det stille suset fra skogen, det hører bare de varslende sirenetonene når det blir skutt fra den andre siden, klappinger av hester som blir drevet framover på «rullebanen» eller tunge lastevogner surrende på høy-gear. — Vi fryder oss som små barn. Hovedgaten i byen var beplantet med trær, og en av kameratene våre hadde døpt den for «Unter den Linden». Vi syntes sammenlikningen var på sin plass.

Vi vandret fornøyd gjennom gaten, betraktet trevillene på begge sider, passerte noen russiske kvinner som hadde stuyge fittetøfler på føttene, og stanst ved hus nr. 75. Her holdt en norsk tannlege til. Det ble liv i oss da en rank, selvbevisst pike i hvit kittel åpnet døren. Først trodde vi at hun var norsk, men det viste seg seinere at Katja var russisk. Hun viste oss vegen til de norske PK-mennene, som vil vilde besøke no da det var både tid og høve til det.

Verden er liten. Det tenkte både jeg og den norske avistegneren da han åpnet døren for meg. Han var nemlig en kjenning. Centret i denne stuen dannet imidlertid den 57-årige Karl Holter, som i Legionen hadde forpliktet seg til krigsvarig tjeneste, og no stod foran meg som «Gefreiter».

Gjestfrihet er en æressak. Kort tid etter satt vi ved bordet med noen svære kopper kaffe foran oss. Norsk stjerneaquavit ble funnet fram og vi glemte kaker som Karl Holter hadde fått tilsendt fra en tysk foreligger. Rommet var morsomt dekorert med tegninger. Ola Nordmann med rød topp-lue var synlig på alle bilder, engang som journalist ridende på en granat med skrivemaskinen foran seg, en annen gang som fotograf løpende etter Stalin, den ene muntre skissen etter den andre. Oppmuntrert av disse dekorasjonene oppstod det snart en livlig underholdning med Karl Holter i spissen. Det var ikke rart at han var midtpunktet, denne kraftnatur med den uunnværlige tollekniven ved siden, det sterke ansiktet og de lystige øynene — og slik som han kunde fortelle. Vi unge overløt ham villig ledelsen, og lo hjertelig da han forestilte det larmende skogtrolllet i «Peer Gynt» og nynet de kjente Griegmelodiene mens han slo taket med pipen sin i hodeskallen.

I skumringen gikk vi den lange, ensomme vegen tilbake. Tankene var enda hos våre tapre våpenbrødre som kunde spøke og kjempe, slik som det sommer seg for en soldat, kjempe som den norske kompanisjefen som gikk på minefelt etter et oppfylt støttoppdrag, som mistet begge beina og døende gav sine siste ordre med rolig og klar stemme. I samme natten var det at stadig nye frivillige — med døden for øynene — sprang ut av gravene for å hjelpe sine kamerater. Minefeltet fordret det ene offer etter det andre, dertil kom den heftige ilden fra russerne, men guttene gav seg ikke før de fikk vist støttoppen vegen tilbake til skyttergravene.

Krigens spor vil blåse igjen, men gjennom dens harde prøvelser har det oppstått et våpenbrorskap som vil forplikte, og som vil fortsette hos den nye generasjon.

— Kalt und fahl leuchtete das Morgenrot am Horizont. Der Schnee quietschte und knirschte unter dem Schritt. In Ohren und Wangen biss prickelnd der Frost, so dass wir schnell kehrt machten und mehr rutschend als steigend auf den glatten ausgetretenen Stufen in den warmen Bunker zurückgingen. Der Ofen zog wunderbar, wohlthuende Wärme spendend.

Wir gönnten uns noch Zeit für eine Zigarette, dann machten Anton und ich uns auf den Weg. Wir wollten die Norweger aufsuchen. Bald war uns, als ob die Nase zuklebte, doch nach stetem Reiben gewöhnte auch sie sich an den vor Frost klirrenden Morgen.

Wir hatten das Dorf erreicht. Um die grauen Häuser, die trostlos und verweht im glitzernden Schnee standen und der in feinen, nicht abreisenden Schwaden immer höhere Schanzen bildete, sang der Wind ein verwegenes Lied, vielleicht genau so wie um die roten und gelben Häuser mit den weissen abgesetzten Fensterrahmen norwegischer Bauern. Weit und breit rührte sich kein Leben. Da endlich vernahmen wir hinter einem zusammen-geschossenen Stall den Klang einer Säge. Zwei Legionäre, der eine über

Munia 10/1943